

ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSA
AZ ENSZ ÁLTAL AKKREDITÁLT NEMZETI EMBERI JOGI INTÉZMÉNY

Az alapvető jogok biztosának

JELENTÉSE

az RI-AJBH-2/2020. számú ügyben,
rendőrségi panasz eljárás tárgyában.

Érintett szerv(ek): Megyei Rendőrkapitányság

2020.

Az eljárás megindítása

Panaszos¹ nevében dr. I. B. ügyvéd (továbbiakban: jogi képviselő) 2020. január 1-én panaszt terjesztett elő a panaszossal szemben 2019. december 6-án fogatosított rendőri intézkedéssel szemben.

A panaszos beadványában sérelmezte az igazoltatás módját (intézkedés tényének és céljának szóbeli közlése, azonosítási kötelezettség, hangnem), az előállítás tényét, idejét és módját (ruházat-átvizsgálás, panaszossal szemben alkalmazott bánásmód), továbbá az eljárás körülményeire vonatkozó elégtelen tájékoztatást.

Tekintettel arra, hogy a beadványban megfogalmazott sérelmek felvetik a panaszos alapvető jogainak sérelmét, továbbá figyelemmel a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 92. §-ának (1) bekezdésében, valamint az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény 18. §-ának (1) bekezdése f) pontja és 39/F. §-ában foglalt hatásköri szabályokra, vizsgálatot indítottam.

Az Országgyűlés a *Kormányzati igazgatásról szóló 2018. évi CXXV. törvény, valamint egyes törvényeknek a kormányzati igazgatásról szóló 2018. évi CXXV. törvénnyel kapcsolatos módosításáról* szóló 2019. évi CIX. törvénnyel az alapvető jogok biztosának hatáskörébe utalta a rendészeti panaszok kivizsgálásának lehetőségét. Ennek megfelelően immár e kifejezetten hatósági eljáráshoz kapcsolódó, azt kiegészítő ombudsmani típusú vizsgálat is az alapvető jogok biztosának feladata.

A panaszos azon sérelme, amelyek a fényképfelvételek készítésére vonatkozik, a rendőrség mint nyomozóhatóság büntetőeljárás keretében végzett tevékenységét érinti. A Rendőrkapitányság tájékoztatása szerint felismerésre bemutatás céljából készítették a fényképfelvételeket. A felismerésre bemutatás a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény 210. §-ában meghatározott eljárási cselekmény, amely nem tárgya az Rtv. 92. §-a szerinti rendőrségi panasz eljárásnak.

Az érintett alapvető jogok

- Az emberi méltósághoz való alapvető jog [Alaptörvény II. és III. cikk]
- A személyi szabadsághoz való alapvető jog [Alaptörvény IV. cikk]
- A tisztességes eljáráshoz, megfelelő ügyintézéshez való jog [Alaptörvény XXIV. cikk]

Az alkalmazott jogforrások

- Magyarország Alaptörvénye [a továbbiakban: Alaptörvény]
- Az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény [a továbbiakban: Ajbt.]
- A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény [a továbbiakban: Rtv.]
- A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény [a továbbiakban: Be.]
- A rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet [a továbbiakban: Szolgálati Szabályzat]
- A rendőri intézkedések gyakorlati végrehajtásának alapvető taktikáiról szóló 18/2008 (OT 10.) ORFK utasítás [a továbbiakban: ORFK utasítás]

---

^{1 1} Az Ajbt 39/L§ (1) bekezdése értelmében a panaszos személyes adatait töröltük.

A tényállás megállapításai

1. A panaszbeadvány

A panaszost 2019. december 6-án 12 és 13 óra között civil ruhás rendőr vonta intézkedés alá egy távolsági buszmegállóban. (A panaszos délelőtt egy börtönben tartózkodott beszélőn.)

Az intézkedést kezdeményező rendőr köszönés és az intézkedés céljának megjelölése nélkül, csupán igazolványának felmutatásával kezdeményezett intézkedést, amelynek keretében a személyi igazolványának bemutatására hívta föl a panaszost. (A panaszos jogi képviselője kiemelte, hogy ő és a panaszos elfogadja, hogy „az állampolgárnak túrnie kell azt a kellemetlenséget, hogy személyének hasonlósága miatt gyanúba keveredik és ezért a rendőrség intézkedik”.) Az ellenőrzés során kiderült, hogy a panaszos nem szerepelt a körözési nyilvántartásban.

Az igazoltatást követően az intézkedő rendőr felszólította a panaszost, hogy fáradjon vele a V. város Rendőrkapitányságra (a továbbiakban: Rendőrkapitányság). A panaszos hiába kérdezett rá ennek okára, csupán azt a választ kapta, hogy „Mert így parancsolom”. Mivel a panaszos ekkor megtagadta az együttműködést, a rendőr közölte, hogy amennyiben nem működik együtt, bilincset fognak vele szemben alkalmazni. A beadvány kiemeli, hogy a rendőr megkérdezte a panaszost, hogy „tiszt-e a lelkiismerete vagy lopott-e”. A panaszos erre azt közölte, hogy nem lopott. Az intézkedő rendőr a beadvány szerint fenyegető megjegyzéseket tett: „Lopunk, lopunk?”, „Ha nincs mitől félnie, akkor nem lesz gond”. A panaszos végül engedett a „nyomásgyakorlásnak”, és önként befáradt a rendőrökkel a Rendőrkapitányságra. (Ez úgy zajlott, hogy a panaszos haladt elől, őt követte a két intézkedő rendőr.) Kényszerítő eszközt nem alkalmaztak.

A panaszos jogi képviselője nem vonta kétségbe az előállítás jogalapját, ugyanakkor szerinte az intézkedő rendőr ténylegesen nem mérlegelte az előállítás szükségességét, és ezzel nem az Rtv. 15. §-ában rögzített arányosság követelményének megfelelően járt el. Ha a panaszos előállítása szükséges is volt, azt nyomban meg kellett volna szüntetni, amint kiderült, hogy a panaszos nem lehet a kérdéses bűncselekmény elkövetője. Amikor azonban kiderült, hogy a panaszos nem követte el a kérdéses bűncselekményt, a panaszos tényleges helyzete nem változott. A jogi képviselő egyébként a panaszos tanúként való meghallgatásának jogalapját is kérdőre vonta.

A Rendőrkapitányságra érkezve a panaszos személyes tárgyait oly módon vizsgálták át, hogy azokat az intézkedő rendőr kirázta, átkutatta. A panaszos táskájában található pénztárca cipzárja, valamint a kabátja díszsebei károsodtak. A ruházat átvizsgálásakor a táskából kiestek a panaszos személyes, intim tárgyai (asztnaspray, intimbetét). A panaszosnak tehát nem adtak lehetőséget arra, hogy személyes tárgyait maga pakolja ki, mutassa be, holott látta, hogy egy másik előállított nőnek ezt a lehetőséget biztosították. Ezen eljárás lefolytatásáról, céljáról sem azt megelőzően, sem azt követően nem kapott tájékoztatást a panaszos. A panaszos mindezt helytelennek, durvának, megalázónak érezte.

A panaszos külön sérelmezte, hogy őt, egy elkülönített helyiségben egy vele azonos nemű rendőr alsóneműre vetkőztetve is átvizsgálta, amelyre vonatkozóan – azon túl, hogy szükséges – szintén nem kapott tájékoztatást. Ezt a panaszos durvának, szeméremszéttörőnek és megalázónak érezte. A jogi képviselő kiemeli, hogy a panaszost nem helyezték el rendőrségi fogdában, így nem volt törvényes lehetőség a panaszos ilyen mértékű és módú átvizsgálására.

A panaszost ezt követően két, elkülönülő alkalommal, számtalan pozícióban és formában fényképezték le. Ennek okáról, szükségességéről szintén nem kapott tájékoztatást. A jogi képviselő itt kiemeli, hogy a panaszossal „nem közöltek alapos gyanút, így vele szemben nem volt (és nincs) folyamatban büntetőeljárás”, így a panaszos bűnügyi nyilvántartásba vétele nem volt jogszerű. Ezen túl a – feltehetően – bizonyítási eszközként felhasználni kívánt további fényképfelvételek elkészítése is csak abban az esetben lehetett volna jogszerű, ha azokat elsősorban a panaszos meghallgatását követően, vagy annak keretében, a megfelelő figyelmeztetések és tájékoztatások közlését követően teszik meg.

A panaszos az előállítás során nem kapott ellátást. (Bár az egyik rendőr megkínálta őt saját ételével, amelyet a panaszos nem fogadott el.)

A rendőrök nem értesítették a panaszos hozzátartozóját, és nem is kérdezték meg, hogy kíván-e értesíteni bárkit az előállításáról.

A panaszos 13 óra 30 perctől két rendőr felügyelete mellett várakozott a Rendőrkapitányság folyosóján, így őt a kapitányság rendőrei és egy előállított civil személy is láthatta, akikben róla negatív kép alakulhatott ki.

Az előállítás vége felé tájékoztatták a panaszost, miszerint azért vonták intézkedés alá, mert egy hozzá hasonló külsejű elkövetőt kerestek, aki aznap délelőtt 9 óra körül a buszpályaudvaron egy idősebb nő nyakából egy nyakláncot szakított le. A panaszos informális módon közölte az előállítás során, hogy a kérdéses időben B. városban tartózkodott, így nem lehet a cselekmény elkövetője.

A fentieket követően a panaszost 17 óra 45 perc körül tanúként (tehát nem gyanúsítottként) meghallgatták. A kihallgatás nagyjából 35 percet vett igénybe.

Az előállítás hossza nagyjából 5 és fél óra volt, ami a panaszos képviselője szerint indokolatlanul hosszú. A panaszos álláspontja szerint az előállításról szóló igazoláson szereplő időponttól eltérően 18 óra 45 perc körül engedték szabadon. A jogi képviselő kiemelte, hogy hiába szünt meg formálisan a panaszos előállítása, ez a státuszváltozás semmit nem változtatott a panaszos tényleges helyzetén, mert saját döntése alapján nem távozhatott, nem változtathatott az eljárás további menetén. A panaszos a kihallgatást követően gyalog indult a buszpályaudvarra, amikor a meghallgatását végző rendőr felhívta, hogy menjen vissza a Rendőrkapitányságra aláírni pár dokumentumot. Ezt a panaszos megtette a Rendőrkapitányság épülete előtt.

A panaszos számára az eljárás során nem adtak megfelelő tájékoztatást a jogairól, büntetőeljárás helyzetéről, a várható eljárási cselekményekről és azok várható időtartamáról, és a lehetséges jogkövetkezményekről. A panaszosnak a tanúként való meghallgatásáig semmilyen hivatalos információja nem volt arról, hogy miért intézkednek vele szemben, mi az előállításának pontos oka. A panaszos – saját megfogalmazása szerint – „lesokkolódott” az intézkedés során, így nem tudta azt kifogásolni, nem emlékszik, hogy milyen dokumentumokat írt alá, azoknak pedig mi volt a tartalma.

A panaszos álláspontja szerint az igazoltatását végző, majd az eljárás lefolytatásában részt vevő rendőr – aki tudomása szerint kapitányságvezető-helyettes – az intézkedés során vele lekezelően, megalázóan, lekicsinylően kommunikált. A panaszos úgy érezte, hogy az egész eljárás során úgy bántak vele, mint egy „bűnözővel”.

2. A rendőrség álláspontja

A panasz kivizsgálása során, a tényállás pontosabb megismerése érdekében felvilágosítást kértem a rendőrségtől a panaszolt intézkedésről, valamint megküldeni kértem az azzal kapcsolatos további rendőrségi dokumentumokat, és a konkrét kérdésekkel összefüggésben a rendőrség álláspontját.

a) A kapitányságvezető-helyettes tájékoztató levele az alábbi információkat tartalmazza:

A panaszost 2019. december 6-án, 13 óra 10 perckor vonták intézkedés alá a buszpályaudvaron. Ennek oka, hogy a Rendőrkapitányságon bejelentést tettek ismeretlen tettes ellen, aki a sértettől 2 db aranyláncot tulajdonított el. (A sértett aznap 12 óra 50 perc körül adott pontos személyleírást az elkövetőről.) A bejelentés alapján, a buszpályaudvaron megjelent a mb. bűnügyi osztályvezető, aki a panaszosban felismerni vélte az elkövetőt a kapott személyleírás alapján.

Az intézkedésre napszaknak megfelelő köszönéssel, bemutatkozással, valamint szolgálati igazolvány bemutatását követően, az intézkedés okának megjelölésével került sor. A panaszost személyazonosságának igazolására szólították föl, aki ennek többszöri felszólítás után tett csupán eleget.

Az intézkedő rendőrök nyugodt, határozott hangnemben, az előírásokat betartva intézkedtek. A határozott fellépésre azért volt szükség, mert a panaszos az intézkedés során flegmán, arrogánsan, idegesen viselkedett. Többször kijelentette, hogy nem hajlandó alávetni magát a rendőri intézkedésnek, így számára többször közölni kellett, hogy amennyiben ellenállást tanúsít, vagy megpróbálja kivonni magát az intézkedés alól, akkor kényszerítő eszközt fognak vele szemben alkalmazni. A panaszos mindezeket végül tudomásul vette, így nem alkalmaztak vele szemben kényszerítő eszközt.

A panaszost az Rtv. 33. §-ának (2) bekezdés b) pontja alapján – mint bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható személy – állították elő. A panaszossal közölték, hogy őt lopás gyanúja miatt állítják elő a Rendőrkapitányságra. A panaszos előállítására 13 óra 10 perctől 17 óra 25 percig tartott. Ezalatt a bűnügyi osztály munkatársa 13 óra 35 perctől kezdve végigjárta a településen található zálogfiókokat, zálogházakat, ékszer üzleteket adatgyűjtés céljából, ám ez nem volt eredményes. 14 óra 35 perc és 15 óra 29 perc között tanúként hallgatták meg a sértettet. 16 óra 55 perctől 17 óra 9 percig a panaszosról készült fényképeket mutattak fel a sértettnek, aki közölte, hogy nem ismeri fel egyértelműen a bemutatott személyek között az elkövetőt. Ezt a tényt haladéktalanul jelezték a bűnügyes kollégák a szolgálatparancsnok számára, aki azonnal intézkedett a panaszos szabadításáról. Az előállítás nem haladta meg az 5 órát.

A fentieket követően a panaszost kihallgatták (a jegyzőkönyvet 18 óra 13 perckor zárták le). A tanúként való meghallgatását követően nem tartották vissza a panaszost.

A panaszost az előállítás során nem helyezték el előállító helyiségben, mivel magatartása, valamint az általa elkövetett cselekmény súlya ezt nem indokolta. A panaszost egy a személyi szabadságukban korlátozott személyek biztonságos őrzésére kijelölt folyosón helyezték el, amely a Rendőrkapitányság „hivatalos helyisége”, ott illetéktelen személyek nem járhatnak (nem ügyfélváró). Itt fogadják be és szabadítják az előállított személyeket. Mindezek miatt civilek huzamosabb ideig nem láthatták a panaszost, így az ő emberi méltósága, jó hírve nem szenvedett csorbát.

A panaszos ruházatát (kabát, táska) az előállítást végrehajtó mb. bűnügyi osztályvezető vizsgálta át először, majd az ő utasítására további ruházatátvizsgálást az előállítás végrehajtásában részt vevő rendőrhölgy hajtotta végre egy elkülönített helyiségben. A rendőrnő közölte a panaszossal, hogy ruházatátvizsgálást fog végrehajtani, mivel egy bűncselekmény tárgyát kell felkutatnia. A tárgy csekély méretére való tekintettel – ami a legkisebb helyeken elrejtethető – fehéreneműre vetkőztette a panaszost. A rendőrnő folyamatos kommunikációt folytatott a panaszossal, mivel az nyugtalanul viselkedett. Az eljárás nem volt szemérem sértő, a hivatalos helyiségben ketten tartózkodtak, annak ajtaja mindvégig zárva volt.

Az intézkedés során a panaszos nem kérte hozzátartozójának értesítését, ezt a tényt a nyilatkozaton lévő aláírása is igazolja.

Mivel az előállítás nem haladta meg az 5 órát, így a panaszos élelmezése nem volt indokolt. Mivel azonban többször is elmondta a panaszos, hogy reggel óta nem evett, az előállítás végrehajtásában résztvevő rendőrhölgy felajánlotta a saját ételét a panaszos számára, amelyet a panaszos nem fogadott el. A panaszos folyadékpotlása biztosított volt.

A panaszos az intézkedés végével a személyi szabadságot korlátozó intézkedésről készült jelentéshez tartozó nyilatkozatot, a rendőrségi előállítás időtartamáról szóló igazolást, a letéti jegyzőkönyvet, valamint a tanúként való meghallgatásáról szóló jegyzőkönyvet aláírta. A panaszost szóban is tájékoztatták az iratok tartalmáról, valamint biztosítva volt számára azok elolvasása. A panaszos nem jelezte, hogy a dokumentumok tartalmával, az abban foglaltakkal kapcsolatosan kérdése, felvetése, illetve panasza lenne.

b) Az előállítás végrehajtásáról szóló jelentés az előbbiekhöz képest a további releváns információkat tartalmazza:

A mb. bűnügyi osztályvezető 12 óra 50 körül jelent meg a buszpályaudvaron abból a célból, hogy felkutassa a sértett által megadott személyleírásnak megfelelő lehetséges elkövetőt.

A panaszos a körözési rendszerben nem szerepelt. A panaszossal szemben végrehajtott ruházatátvizsgálás nem vezetett eredményre.

A panaszost sérülés- és panaszmentesen vette át az egyébként az intézkedésben is közreműködő szolgálatirányító parancsnok 13 óra 10 perckor a Rendőrkapitányságon.

A panaszost az Rtv. 29. §-ának (1) bekezdése szerint igazoltatták, 31. §-ának (1) bekezdése szerint ruházatát átvizsgálták, valamint 33. §-ának (2) bekezdés b) pontja szerint előállították. Az Rtv. 33. §-ának (4) bekezdése szerinti előállítás okáról szóló tájékoztatót, valamint az előállítás idejéről szóló igazolást kiadták.

c) Az előállítás végrehajtásáról szóló jelentéshez kapcsolt parancsnoki vélemény és kivizsgálás szerint a panaszos igazoltatása, ruházatának átvizsgálása, valamint előállítása jog- és szakszerű volt, megfelelt az Rtv. 15. §-ában rögzített arányosság követelményének.

d) A mb. bűnügyi osztályvezető jelentései az előbbiekhöz képest a további releváns információkat tartalmazza:

A mb. bűnügyi osztályvezető hallgatta meg szóban a sértettet, majd intézkedett az azonnalos, halaszthatatlan nyomozati cselekmények végrehajtása, az elkövető (és az elloptott nyaklánc) felkutatása érdekében.

A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 370. §-ának (3) bekezdés b) pontjának ba) alpontjába ütköző és a (2) bekezdés b) pontjának bd) alpontja szerint minősülő kisebb értékre, zsebtolvajlás útján elkövetett lopás büntetvének megalapozott gyanúja miatt indult nyomozás.

A mb. bűnügyi osztályvezető egyedül jelent meg a buszpályaudvaron – civil ruhában, leplezve – 12 óra 40 perckor, ahol végignézte az induló, érkező buszok peronjait, és a pályaudvar bejáratát, ahol rátalált a személyleírásnak megfelelő panaszosra, aki egyedül álldogált (vagyis inkább járkált) a bejárat előtt, feltűnően nézelődött, látszott rajta, hogy mindig keres valakit, a viselkedése pedig ideges volt. A mb. bűnügyi osztályvezető kiemelte, hogy a helyszínen kizárólag a panaszosra illet a sértett által megadott személyleírás.

A mb. bűnügyi osztályvezető telefonon segítséget kért a szolgálatirányítótól a rendőri intézkedés lefolytatásához. Az intézkedést a mb. bűnügyi osztályvezető és a szolgálatirányító kezdték meg a helyszínen.

Az intézkedés megkezdésekor a mb. bűnügyi osztályvezető közölte a nevét, rendfokozatát, valamint azt, hogy melyik rendőri szerv állományának tagja.

A panaszost gyalogosan kísérték a Rendőrkapitányságra, ahol ún. kispadon került elhelyezésre (a személyi szabadságukban korlátozott személyek elhelyezésére szolgáló folyosón).

A ruházatátvizsgálás előtt közölték a panaszossal annak célját és módját. A ruházatátvizsgálás során a panaszos ruházatát nem rángatták, nem rongálták meg. Más előállított személy ekkor nem tartózkodott az épületben.

Mivel a sértett idős hölgy volt, így a mb. bűnügyi osztályvezető úgy döntött, szükséges a panaszosról egész alakos fényképfelvételeket készíteni felismerésre bemutatás céljából. Ennek eredményétől függött a panaszos eljárásjogi helyzete. Mivel a sértett nem ismerte fel egyértelműen a panaszost, mint elkövetőt, az a döntés született, hogy a panaszost csupán tanúként hallgatják ki.

A mb. bűnügyi osztályvezető felvette azzal a büntetés-végrehajtási intézettel is kapcsolatot, amelyre a panaszos hivatkozott, és onnan azt a tájékoztatást kapta, hogy a panaszos 11 óra és 12 óra 30 között ott tartózkodott. A mb. bűnügyi osztályvezető felvette a kapcsolatot a buszpályaudvarral is abból a célból, hogy a kamerafelvételeket beszeresse, de erre csak központilag volt lehetőség, így a mb. bűnügyi osztályvezető intézkedett a felvételek beszerzése iránt.

e) A panaszos előállításának végrehajtásában közreműködő rendőrnő (szolgálatparancsnok) jelentése az előbbiekhöz képest a további releváns információkat tartalmazza:

A szolgálatparancsnok jelentése szerint a panaszossal 13 óra 10 perckor érkeztek meg a Rendőrkapitányságra.

A szolgálatparancsnok, miután végrehajtotta a panaszos ruházatának alapos átvizsgálását, nekiállt az előállítással kapcsolatos adminisztratív feladatainak elvégzéséhez.

Az előállítás során a panaszos jelezte, hogy nem tudja pontosan, miért van a Rendőrkapitányságon. A szolgálatparancsnok közölte vele, hogy beszél a mb. osztályvezető úrral, és ezt követően részletesebb tájékoztatást is fog kapni, ha az eddig szolgáltatott tájékoztatás nem volt érthető számára. A panaszos mindezeket követően ismét kapott felvilágosítást az eljárás körülményeiről.

f) A sértett számára felismerésre bemutatást végző rendőr jelentése az előbbiekhöz képest a további releváns információkat tartalmazza:

A fényképfelvételek elkészítésére azért adott a mb. bűnügyi osztályvezető utasítást, mivel a sértett a tanúkihallgatáson közölte, hogy idős koránál fogva gyengén lát.

A panaszos szabadítását követően tanúként hallgatták meg a panaszost a körülmények tisztázása céljából.

g) A rendőrségi előállítás időtartamáról szóló Igazolás tanúsága szerint a panaszos személyi szabadságát 2019. december 6-án, 13 óra 10 perctől 17 óra 25 percig korlátozták. Az igazolás hátoldalán szerepel az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala, valamint a korábbi Független Rendészeti Panasztestület (a továbbiakban: Testület) elérhetősége, továbbá a panasztételre nyitva álló – egyébként nem az intézkedéskor hatályos jogszabályi szövegnek megfelelő – határidő. Az Igazolást a panaszos aláírta.

h) A sértett feljelentéséről szóló jegyzőkönyv tanúsága szerint a vele szemben elkövetett bűncselekményre 2019. december 6-án, 9 óra 45 perc körüli időben került sor.

i) A sértett tanúkihallgatásáról készült jegyzőkönyv tanúsága szerint a sértettet 2019. december 6-án, 14 óra 37 perc és 15 óra 29 perc között hallgatták meg.

j) A (fényképről történő) felismerésre bemutatásról készült jegyzőkönyv tanúsága szerint a sértett számára 2019. december 6-án, 16 óra 55 perc és 17 óra 9 perc között mutatták meg a panaszosról készült fényképfelvételeket.

k) A panaszos tanúkihallgatásáról készült jegyzőkönyv tanúsága szerint a panaszost 2019. december 6-án, 17 óra 27 perc és 18 óra 13 perc között hallgatták meg. A jegyzőkönyvet a panaszos aláírta.

l) A Jogorvoslati jogokra vonatkozó tájékoztatásról, a panasztétel lehetőségéről, az előállítás várható időtartamáról szóló szóbeli tájékoztatásról, az előállítás tényleges időtartamáról szóló igazolásról, az élelmezés igényléséről, valamint a betegségről-sérülésről szóló nyilatkozatot a panaszos aláírta. E nyilatkozat alapján a panaszos az intézkedés alatt panasszal nem élt, élelmezést nem kért, sérülése nem keletkezett, az előállítás várható időtartamáról való szóbeli tájékoztatást megkapta, az előállítás tényleges idejéről szóló igazolást átvette.

m) A rendőrségi fogdák rendjéről szóló 56/2014. (XII. 5.) BM rendeletben meghatározott szóbeli tájékoztatás megtörténtéről és megértéséről, illetőleg az írásos tájékoztató átvételről szóló nyilatkozat tanúsága alapján a panaszos szóban és írásban is tájékoztatást kapott a jogorvoslati- és panasztételi lehetőségeiről, a védelemhez való jogáról, az iratbetekintési

jogáról, továbbá az eljárás egyéb fontos körülményeiről, amelyeket megértett. A panaszos a nyilatkozatot aláírta.

n) A személyi szabadságában korlátozott személy hozzátartozó értesítéséről szóló nyilatkozata alapján a panaszos nem kérte hozzátartozó értesítését. A nyilatkozatot a panaszos aláírta.

o) Az előállított személy jogairól, kötelezettségeiről, valamint az előállító helyiség rendjéről szóló tájékoztató tanúsága szerint a panaszos megkapott minden szükséges felvilágosítást a vele szemben foganatosított előállítás körülményeiről, így különösen a hozzátartozó, vagy más személy értesítésének lehetőségéről, az ivóvíz elérhetőségéről, az 5 órát meghaladó előállítás során igényelhető élelmezésről, a panasztételi lehetőségekről. A panaszos a tájékoztatót aláírta.

p) Az előállító helyiségben elhelyezett fogvatartott személy őrzésével és ellátásával kapcsolatos adatokról szóló nyomtatvány tanúsága szerint a panaszos nem kért élelmezést az előállítás 5. órájának leteltét követően.

q) A Rendőrkapitányság által megküldött egyéb dokumentumok (egyéb nyomozati iratok) a panaszügy elbírálása szempontjából további releváns információt nem tartalmaznak, így azok ismertetésétől eltekintek.

A vizsgálat megállapításai

I. Az alapvető jogok tekintetében

Az alapvető jogok biztosa egy adott társadalmi probléma mögött álló összefüggés-rendszer feltárása során autonóm, objektív és neutrális módon, kizárólag alapjogi érvek felsorakoztatásával és összevetésével tesz eleget mandátumának. Az ombudsmanintézmény megalakulása óta az országgyűlési biztos következetesen, zsinórmértékként támaszkodott az Alkotmánybíróság alapvető jogállami garanciákkal és az alapjogok tartalmával kapcsolatos elvi megállapításaira, valamint – az ombudsmani jogvédelem speciális vonásainak megfelelően – alkalmazta az alapjog-korlátozás alkotmányosságát megítélni hivatott alapjogi tesztek.

1. Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz [...] (Alaptörvény II. cikk). Az Alaptörvény hatálybalépését követően is hivatkozási pontot jelentő alkotmánybírósági gyakorlat az emberi méltósághoz való joggal kapcsolatban arra hívja fel a figyelmet, hogy a méltóság az emberi élettel eleve együtt járó minőség, amely oszthatatlan és korlátozhatatlan, és ezért minden emberre nézve egyenlő [23/1990. (X. 31.) AB határozat].

„Az emberi méltósághoz való jog azt jelenti, hogy van az egyén autonómiájának, önrendelkezésének egy olyan mindenki más rendelkezése alól kivont magja, amelynél fogva – a klasszikus megfogalmazás szerint – az ember alany marad, s nem válhat eszközzé vagy tárggyá” [64/1991. (XII. 17.) AB határozat].

Az emberi méltóság olyan szubszidiárius jellegű alapvető jog, amely az egyén autonómiájának védelmére mindig felhívható, ha *„az adott tényállásra a konkrét, nevesített alapjogok egyike sem alkalmazható”* [8/1990. (IV. 23.) AB határozat].

Az emberi méltóság tartalmának pozitív meghatározása lehetetlen. A jogfejlődés és jogalkalmazói gyakorlat ezért tipikusan azon esetek körét határozta meg, amelyek minden bizonnyal sértik az emberi méltóságot. Sőt például az Emberi Jogok Európai Egyezménye (a továbbiakban: Egyezmény) nem is említi kifejezetten az emberi méltósághoz való jogot, ellenben rögzít bizonyos tiltott magatartásokat (3. cikk: kínzás tilalma; 4. cikk: rabszolgaság és kényszermunka tilalma). Az Európai Unió Alapjogi Chartája már kimondja az emberi méltóság sérthetlenségét, ám annak pozitív tartalmának meghatározására – azon túl, hogy *expressis verbis* jelzi a méltóság testi és szellemi dimenziójának létét – szintén nem tesz kísérletet (1. és 3. cikk), ugyanakkor határozottan tiltja a kínzást és az embertelen vagy megalázó bánásmódot vagy büntetést megvalósító magatartásokat, valamint a rabszolgaságot és a kényszermunkát (4. és 5. cikk). Maga az Alaptörvény III. cikke a fentiekhez hasonlóan rögzíti a legfontosabb tilalmakat (többek között a kínzás, embertelen, illetve megalázó bánásmód vagy büntetés tilalmát).

Az Alkotmánybíróság az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB) gyakorlatát is figyelembe véve a következőképpen fogalmazott:

„Bár az Alaptörvény külön cikkben szabályozza az emberi élethez és méltósághoz való jogot (II. cikk) és a kínzás, embertelen, megalázó bánásmód, illetve büntetés tilalmát (III. cikk), az alkotmányozó hatalom normaszervezési módja csupán formai különállást valósít meg, így az Alkotmánybíróság értelmezésében a III. cikk (1) bekezdésében megjelenő tilalmak az emberi élethez és méltósághoz való jog megsértése tilalmának önálló, speciális megfogalmazásai is egyben. E felfogás összhangban van az Egyezmény 3. cikkének EJEB által kibontott tartalmával is, amely szerint az említett tilalmak megszegése az emberi méltóság sérelmét is jelenti” [32/2014. (XI. 3.) AB határozat].

A fenti tilalmak rögzítése ugyanakkor nem ad önmagában választ azok tartalmára, így tág teret ad a jogértelmezés számára. Ennek megfelelően mind az EJEB, mind az Alkotmánybíróság esetről esetre dönti el, hogy a kifogásolt bánásmód megvalósítja-e és pontosan melyik tilalmazott magatartást. [Lamm Vanda (szerk.): Emberi Jogi Enciklopédia. HVGORAC, Budapest, 2018.]

Az Alkotmánybíróság – az EJEB vonatkozó gyakorlatát alapul véve – úgy foglalt állást, hogy a kínzás, embertelen, illetve megalázó bánásmódot vagy büntetést megvalósító magatartások mindegyike *„bizonyos fokú testi és/vagy lelki gyötrelmet, szenvedést, illetve fájdalmat okoz az érintett egyén számára”*, amely magatartások *„között egyfelől az okozott szenvedés intenzitása alapján lehet különbséget tenni”* [32/2014. (XI. 3.) AB határozat].

2. Mindenkinek joga van a szabadsághoz és a személyi biztonsághoz. Senkit nem lehet szabadságától másként, mint törvényben meghatározott okokból és törvényben meghatározott eljárás alapján megfosztani [...] [Alaptörvény IV. cikk (1) és (2)]. E szabadságjog szoros összefüggésben áll az általános személyiségi jogként felfogott emberi méltósághoz való joggal, dogmatikailag annak önállósult eleme, amely fontos szerepet tölt be az egyén szabadságának, integritásának védelmében. [Lamm Vanda (szerk.): Emberi Jogi Enciklopédia. HVGORAC, Budapest, 2018.]

Az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB) következetes gyakorlata szerint a szabadság és a biztonság egységet alkot, amelyben a szabadság elsősorban a fogva tartással szembeni szabadságot jelenti, míg a biztonság a szabadságba történő önkényes beavatkozásokkal szemben véd [Bozano v.s France, no. 9990/82, Judgment of 2 December 1987; Kamma v. The Netherlands, no. 4771/71, Judgment of 20 July 1972.]. Maga az

Alaptörvény megfogalmazása is az egységes fogalmi megközelítést erősíti, ugyanakkor az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján elmondható, hogy a személyi szabadsághoz való jog – figyelemmel e szabadságjognak az ember szabadságát, integritását védő funkciójára – általános védelmet nyújt a szabadságkorlátozással járó intézkedésekkel szemben, amely védelem kiterjed a személyi szabadságtól való megfosztásnak nem minősülő, de a személyi szabadságot korlátozó intézkedések körére is:

„A személyi szabadság az egyén olyan autonómiáját jelenti, amely feltételezi a teljes akarati és cselekvési szabadságot a jog keretei között. A személyi szabadság joga mindenkivel szemben érvényesülő jog, amely minden embert megillet, ugyanakkor nem részesül abszolút védelemben, mivel törvényben meghatározott esetekben korlátozható. A személyi szabadság korlátozásának számos formája ismert a magyar jogrendszerben. Ezek jórészt a büntetőeljárás lefolytatásához kötődnek; büntető anyagi jogi szankcióként (szabadságvesztés, kényszergyógykezelés) vagy büntetőeljárás kényszercselekményként (őrizetbe vétel, előzetes letartóztatás, ideiglenes kényszergyógykezelés, lakhelyelhagyási tilalom, házi őrizet) jelennek meg. A büntetőeljáráson kívül ugyanakkor más eljárásokban is sor kerül a személyi szabadság alapjogának korlátozására, így különösen az idegenrendészet, a szabálysértési eljárás, az egészségügyi és a rendészeti igazgatás egyes területein.” [65/2003. (XII. 18.) AB határozat]

Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint *„a szabadságelvonás alkotmányossága megítélésében meghatározó jelentőségű a szabadságelvonás időtartamának mértéke, annak indokoltsága, valamint a jogtalan szabadságelvonás esetén a jogorvoslati jog és egyéb jogkövetkezmények meghatározása, illetve azok megfelelősége”*. *„Az Alkotmánybíróság korábbi – az Alaptörvény hatálybalépését követően is hivatkozott – döntésében hangsúlyozta, hogy az egyén alaptörvényből eredő joga a személyi szabadságra és a személyi biztonságra akkor élvez hatékony védelmet, ha az eljárás tényleges időtartama nemcsak a törvény szerint maximális határidőn belül marad, hanem az ügy sajátosságaival is adekvát” [19/2019. (VI. 18.) AB határozat].*

3. Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék. A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni (Alaptörvény XXIV. cikk). A tisztességes hatósági eljáráshoz, megfelelő ügyintézéshez való jog az Európai Unió Alapjogi Chartája 41. cikke nyomán új alapvető jogként jelent meg az Alaptörvényben.

„Az Alaptörvény XXIV. cikke önálló, az ügyintézés alapjogaként ismeri el a tisztességes hatósági eljáráshoz való jogot. Az alapjogi védelem kiterjed többek között a részrehajlás nélküli, tisztességes, ésszerű határidőn belüli ügyintézésre, a hatósági aktusok törvényben meghatározott indoklására és a közigazgatási jogkörben okozott kár megtérítésére. A közigazgatási szerv a jogalkalmazás során, a konkrét eljárásában nem hagyhatja figyelmen kívül az ügyfél jogait, egyidejűleg kell teljesítenie közérdekvédelmi és szubjektív jogvédelmi funkcióját. Az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlatában nem azonosította a XXVIII. cikk (1) bekezdésének tartalmát meghatározó, abszolút jogot, azonban elismerte a tisztességes hatósági eljáráshoz való jog tartalmához tartozó számos részjogosítvány alapjogi jellegét (pl. a hatósági eljárás időbeli dimenziója, a határozat közlése és a közlés módja, valamint a fegyveregyenlőség joga)” [3311/2018. (X. 16.) AB határozat].

II. Az ügy érdemében

A panaszos sérelmezte az igazoltatás módját (intézkedés tényének és céljának szóbeli közlése, azonosítási kötelezettség, hangnem), az előállítás tényét, idejét és módját (ruházat-átvizsgálás, panaszossal szemben alkalmazott bánásmód), továbbá az eljárás körülményeire vonatkozó elégtelen tájékoztatást.

1. A panaszos sérelmezte, hogy az intézkedést kezdeményező és őt igazoltató rendőr köszönés és az intézkedés céljának megjelölése nélkül, csupán igazolványának felmutatásával kezdeményezett intézkedést.

A Rendőrkapitányság által rendelkezésre bocsátott dokumentumok tanúsága szerint az intézkedés megkezdésekor a mb. bűnügyi osztályvezető a napszaknak megfelelő köszönést követően közölte a panaszos számára a nevét, a rendfokozatát, valamint azt, hogy melyik rendőri szerv állományának tagja, továbbá az intézkedés okának megjelölése sem maradt el. Az intézkedés során közölte a mb. bűnügyi osztályvezető azt is, hogy a panaszost lopás gyanúja miatt állítják elő a Rendőrkapitányságra.

Az Rtv. 20. §-a határozza meg, hogy milyen módon kell a rendőrnek azonosítania magát, valamint közölni az intézkedés tényét és célját. E § (2) bekezdése alapján a rendőr az intézkedés megkezdése előtt – ha az a rendőri intézkedés eredményességét veszélyezteti, az intézkedés befejezésekor – köteles nevét, azonosító számát, valamint az intézkedés tényét és célját szóban közölni. E § (3) bekezdése alapján pedig a rendőr köteles – ha az a rendőri intézkedés eredményességét nem veszélyezteti – intézkedése megkezdése előtt szolgálati igazolványát vagy azonosító jelvényét felmutatni.

A fentieknek megfelelően tisztázni szükséges, hogy az intézkedés megkezdése előtt eleget tett-e az intézkedést kezdeményező rendőr az Rtv. 20. §-ában foglaltaknak, ellenkező esetben pedig, hogy ennek volt-e jogszerű indoka, valamint az intézkedés befejezéséig ezt pótolta-e.

A panaszosi és a rendőrségi álláspontok között ellentmondás feszül, amely ellentmondást a rendelkezésre álló információk alapján feloldani nem lehet, így e panaszelem tekintetében a panaszos tisztességes hatósági eljáráshoz, megfelelő ügyintézéshez való alapvető jogát érintő visszásság fennállásáról nem áll módomban állást foglalni.

A köszönés kérdése tekintetében szintén ellentmondás feszül a panaszosi és a rendőrségi álláspontok között, ugyanakkor a *de minimis* (azaz az alapjogsértés megállapításához szükséges minimális érdeksérelemre vonatkozó) elv alapján abban az esetben sem tekinthető a köszönés elmulasztása alapjogsérelem okozására alkalmas körülménynek, hogyha az intézkedést fogadosító rendőr bizonyíthatóan elmulasztja a köszönést, hiszen a köszönés hiánya a panaszos oldalán alapjogi sérelem okozására nem alkalmas.

2. A panaszos jogi képviselője szerint az intézkedő rendőr nem mérlegelte az előállítás szükségességét.

A korábbi Testület kifejezetten kérte a Rendőrkapitányságot, hogy nyilatkozzanak azokról a körülményekről, amelyeket az intézkedő rendőrök az előállításról való döntés során mérlegeltek a szükségesség és arányosság körében. A Rendőrkapitányság nevében nyilatkozó kapitányságvezető-helyettes e körben kizárólag az intézkedési kötelezettség alapját adta meg (egyedül a panaszosra illet a sértett által adott személyleírás a buszpályaudvaron, így őt intézkedés alá vonták), tehát a feltett kérdésre nem adott választ.

Az Rtv. 33. §-ának (2) bekezdésének b) pontja szerint a rendőr a hatóság vagy az illetékes szerv elé állíthatja azt, aki bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható. E rendelkezés nem kötelező jelleggel írja elő az előállítás végrehajtását, hanem az intézkedő rendőrnek mérlegelési jogkört biztosít, így az előállítás tényét az arányosság követelményére figyelemmel is szükséges értékelni.

Az Rtv. 15. §-ának (1) és (2) bekezdésének megfelelően a rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával, valamint több lehetséges és alkalmas rendőri intézkedés, illetőleg kényszerítő eszköz közül azt kell választani, amely az eredményesség biztosítása mellett az intézkedéssel érintettre a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár.

Fontos rögzíteni tehát, hogy a Rtv. 33. §-ának (2) bekezdése szerinti előállítás alkalmazása tekintetében a rendőr szabad belátása alapján hozott döntése nem lehet önkényes, az mindig a helyszínen értékelhető tények mérlegelésén kell, hogy alapuljon. Az automatikusan alkalmazott előállítás abban az esetben is alapjogsértő, amikor egyébként a helyszínen értékelhető tények alapján lehetne igazolni az intézkedés alá vont személy előállításának szükségességét.

Vizsgáltam, hogy a Rendőrkapitányság által rendelkezésre bocsátott dokumentumok tartalmából lehet-e következtetni arra, hogy az előállítás végrehajtása a helyszínen értékelhető tények mérlegelésén alapult-e. A rendelkezésére álló dokumentumok tanúsága alapján a panaszos előállítását kizárólag az a körülmény alapozta meg, hogy illik rá a sértett személyleírása. Ez azonban pusztán a jogalap tekintetében releváns, önmagában nem teszi az előállítást szükségessé.

Amennyiben a rendőrség a panasz tartalmának megismerését követően nem cáfolja a panaszos állítását (és a rendelkezésre álló információk sem támasztanak kétséget azzal kapcsolatban), valamint – ahol szükséges – nem igazolja intézkedésének célját, úgy döntésemet a panaszos állítására alapozom.

A fentiekre tekintettel az előállítás szükségessége mérlegelésének elmaradása miatt a rendőrség alapvető jogot sértő módon korlátozta a panaszos személyi szabadságát.

3. Figyelemmel arra, hogy az előállítás tényét alapvető jogot sértőnek ítéltém, külön nem vizsgáltam az előállítás időtartamát, ugyanakkor megállapítottam, hogy a rendőrség a panaszos személyi szabadságát alapvető jogot sértő módon korlátozta.

E tekintetben megjegyzem, hogy a Rendőrkapitányság által rendelkezésre bocsátott dokumentumokon rendre az az időpont szerepel az előállítás idejeként, amikor az intézkedő rendőrök és a panaszos megérkeznek a Rendőrkapitányságra. Ugyanakkor az Rtv. 33. §-ának (3) bekezdés utolsó mondata úgy rendelkezik, hogy az előállítás időtartamát a rendőri intézkedés kezdetétől kell számítani, nem pedig az illetékes szervhez való megérkezéstől.

Megjegyzem továbbá, hogy a személyi szabadság korlátozását nem elég formálisan lezárni, annak ténylegesen is meg kell történnie. Ellenkező esetben nem beszélhetünk az intézkedés alá vont személy szabadon bocsátásáról, hiszen személyi szabadságát továbbra is korlátozzák. Ennek megfelelően, ha a szabadon bocsátást követően további eljárási cselekményeket kíván a rendőrség végrehajtani, nem spórolható meg az intézkedés alá vont személlyel való időpont-egyeztetés vagy az intézkedés alá vont személy új időpontra való idézése.

4. A panaszos sérelmezte, hogy a vele szemben alkalmazott ruházat-átvizsgálást a Rendőrkapitányságon szeméremsértő módon hajtották végre.

A Rendőrkapitányság által rendelkezésre bocsátott dokumentumok tanúsága szerint a panaszos ruházatát (kabát, táska) az előállítást végrehajtó mb. bűnügyi osztályvezető vizsgálta át először, majd az ő utasítására a további ruházat-átvizsgálást az előállítás végrehajtásában részt vevő rendőrhölgy (szolgálatparancsnok) hajtotta végre egy elkülönített helyiségben. A rendőrnő közölte a panaszossal, hogy ruházat-átvizsgálást fog végrehajtani, mivel egy bűncselekmény tárgyát kell felkutatnia. A tárgy csekély méretére való tekintettel – ami a legkisebb helyeken elrejtethető – fehérneműre vetköztette a hölgyet. A rendőrnő folyamatos kommunikációt folytatott a panaszossal, mivel az nyugtalanul viselkedett. Az eljárás nem volt szeméremsértő, a hivatalos helyiségben ketten tartózkodtak, annak ajtaja mindvégig zárva volt. A panaszost nem helyezték el fogdában, illetve előállító egységben.

Mivel a panaszost nem helyezték el fogdában, illetve előállító egységben, a panaszossal szemben alkalmazott ruházat-átvizsgálásra az Rtv. 31. §-ában foglaltak irányadóak.

Az Rtv. 31. §-ának (1) és (2) bekezdése alapján, akivel szemben személyi szabadságot korlátozó intézkedést foganatosítanak, annak ruházatát a rendőr a 29/B. § (1) bekezdésében meghatározott dolog elvétele végett, előzetes figyelmeztetés után átvizsgálhatja. A ruházat átvizsgálását – halaszthatatlan eset kivételével – az intézkedés alá vonttal azonos nemű személy végezheti. Az intézkedés nem történhet szeméremsértő módon. [Az Rtv. 29/B. §-ának (1) bekezdése szerint a rendőr feladatának teljesítése során megtalált olyan dolog, amely az általános közigazgatási rendtartásról szóló törvény alapján zár alá vehető, a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló törvény, vagy a büntetőeljárásról szóló törvény alapján bizonyítási eszközként lefoglalható, valamint a támadásra, vagy önvészély okozására alkalmas, illetve a jogosulatlanul birtokolt dolgot a jogosultnak vagy az eljáró hatóságnak történő átadásig, zár alá vétel vagy lefoglalás elrendeléséig, de legfeljebb három munkanapra átvételi elismervény ellenében ideiglenesen elveheti.]

Az ORFK utasítás 6.4. alatt a ruházat-átvizsgálásról azt írja, hogy végrehajtható az átvizsgált személy bevonásával, vagy anélkül. Az átvizsgálást végző rendőrnek stabil, biztonságos testtartása legyen. A ruházatot ne ütögessek, hanem simítással, esetleges gyűrögetéssel vizsgálják át, fokozott figyelemmel a rejtett eszközökre. Először az ellenőrzött személy által közvetlenül elérhető testzónákat vizsgálja át a rendőr, és ahol feltehetően fegyver vagy veszélyes tárgy rejtethető el. Az átvizsgálást biztosító rendőr közvetlen közelben helyezkedjen el, az átvizsgálás lehetőleg tanúk jelenlétében történjen. Figyelemmel kell lenni arra, hogy a ruházat-átvizsgálás csak a jogszabályban előírt feltételek fennállása esetén és módon foganatosítható, az intézkedés alá vont személy emberi és állampolgári jogai csak a szükséges mértékben korlátozhatóak, és tilos indokolatlan fájdalmat okozni, kegyetlen, embertelen és megalázó bánásmódot alkalmazni. Az utasítás képes ábráin valamennyi esetben az intézkedés alá vont személy ruházatának átvizsgálása akként zajlik, hogy a ruha az intézkedés alá vont személyen van, majd azt végigtapogatja a rendőr.

A vizsgálat során figyelemmel voltam a korábbi Testület gyakorlatára [ld. pl. 155/2009. (VI. 3.) sz. állásfoglalás, 41/2016. (II. 25.) sz. állásfoglalás, 58/2017. (IV. 27.) sz. állásfoglalás]. Döntéseiben a Testület kifejtette, hogy az intézkedés alá vontak olyan módon történő átvizsgálását, amely meztelenre vagy majdnem meztelenre való levetköztetéssel jár együtt, túllépi a ruházat-átvizsgálás kereteit, és az motozásnak minősül.

A motozás büntetőeljárás cselekmény, amelyre a Be. 306-307. §-ai az irányadóak. A Be. 306. §-ának (1) és (2) bekezdésének megfelelően a motozás a bizonyítási eszköz, az elkobozható, illetve a vagyonekobzás alá eső dolog megtalálása céljából a motozás alá vont személy ruházatának és testének az átvizsgálása. A motozás során a motozás alá vont személynél található bármely dolog is átvizsgálható. Motozást a terhelttel vagy az olyan személlyel szemben lehet elrendelni, akiről megalapozottan feltehető, hogy bizonyítási eszközt, elkobozható, illetve vagyonekobzás alá eső dolgot tart magánál.

Anélkül, hogy értékelném az esetleges büntetőeljárás visszasságokat, felhívom a figyelmet arra, hogy a rendelkezésre álló információk alapján panaszost nem hallgatták ki gyanúsítottként, vele szemben konkrét büntetőeljárás nem indult.

A fentieknek megfelelően az Rtv. 31. §-ának alkalmazása során nincs lehetőség az intézkedés alá vont személy testének átvizsgálására, így abban az esetben, ha az intézkedés alá vont személyt meztelenre vagy majdnem meztelenre vetkőztetik, a végrehajtott cselekmény egyértelműen motozásnak tekintendő. A korábbi Testület értelmezésében attól függetlenül is motozásnak minősült az intézkedés alá vont személy meztelenre vagy majdnem meztelenre vetkőztetése, hogy a panaszos testét egyébként nem érintették meg, ugyanis az emberi test szemrevételezése a ruházat-átvizsgálásnál mindenképpen többet jelent, a ruházat-átvizsgálásnak pedig nincs olyan normatív előírása, amely a ruha levetkőztetés utáni átvizsgálását tenné lehetővé (sőt – ahogy az ORFK Utasítás értelmezése alapján levezethető – a ruházat-átvizsgálás akként zajlik, hogy a ruha az intézkedés alá vonton van, majd azt végigtapogatja, -simítja a rendőr).

Az Rtv. 2. §-ának (1) bekezdése rögzíti, hogy a rendőrség tiszteletben tartja és védelmezi az emberi méltóságot, óvja az ember jogait.

Az Rtv. 16. §-ának (4) bekezdése rögzíti, hogy a rendőr nem alkalmazhat kínzást, kényszervallatást, kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmódot, az erre vonatkozó utasítást köteles megtagadni.

Az álláspontom szerint a rendőri előadás szerinti ruházat-átvizsgálás valójában motozásnak minősült, és mint ilyen, a panaszos esetében törvényi felhatalmazás nélkül történt, és sértette a panaszos emberi méltóságához való alapvető jogát, valamint beleütközött a megalázó elbánás alkotmányos tilalmába is, amelyet egyébként az Rtv. speciálisan is nevesít.

5. A panaszos jogi képviselője kiemelte, hogy a panaszostól nem kérdezték meg, kívánja-e családtagjának értesítését az előállításáról, és erre nem is került sor.

A panaszos – saját megfogalmazása szerint – „lesokkolódott” az intézkedés során, így nem tudta azt kifogásolni, nem emlékszik, hogy milyen dokumentumokat írt alá, azoknak pedig mi volt a tartalma.

A Rendőrkapitányság által rendelkezésre bocsátott dokumentumok tanúsága szerint a panaszos az intézkedés során nem kérte hozzátartozójának értesítését, ezt aláírásával is igazolta. Az erre vonatkozó nyilatkozatot valóban aláírta a panaszos.

Az Rtv. 18. §-ának (1) bekezdésének megfelelően a fogvatartott részére biztosítani kell azt a lehetőséget, hogy egy hozzátartozója vagy más személy értesítését kérje, ennek érdekében a fogvatartottat nyilatkoztatni kell. A fogvatartott által értesítendőnek megjelölt személy

értesítésének kötelezettsége a rendőrséget terheli, az értesítést a rendőrség indokolatlan késedelem nélkül teljesíti.

A panaszosi és a rendőrségi álláspontok között ellentmondás feszül, amely ellentmondást a rendelkezésre álló információk alapján feloldani nem lehet, így e panaszelem tekintetében a panaszos tisztességes hatósági eljáráshoz, megfelelő ügyintézéshez való alapvető jogát érintő visszásság fennállásáról nem áll módomban állást foglalni.

6. A panaszos jogi képviselője kiemelte, hogy a panaszos ellátást (élelmezést) nem kapott.

A Rendőrkapitányság álláspontja szerint az előállítás időtartama nem haladta meg az 5 órát, így nem volt szükséges a panaszos számára élelmezést biztosítani, ugyanakkor a szolgálatparancsnok megkínálta a panaszost saját ételmével, amit a panaszos visszautasított. Az előállító helyiségben elhelyezett fogvatartott személy őrzésével és ellátásával kapcsolatos adatokról szóló nyomtatvány tanúsága szerint a panaszos nem kért élelmezést az előállítás 5. órájának leteltét követő időtartam esetére.

Az Rtv. már hivatkozott 16. §-ának (4) bekezdése rögzíti, hogy a rendőr nem alkalmazhat kínzást, kényszervallatást, kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmódot, az erre vonatkozó utasítást köteles megtagadni.

Az Rtv. 18. §-ának (2) bekezdésének megfelelően a rendőrség gondoskodik a fogvatartott elhelyezéséről, a fogvatartás miatt bekövetkező egészségkárosodás megelőzéséhez szükséges ellátásáról.

A Szolgálati Szabályzat 31. §-ának (11) bekezdése előírja, hogy a személyi szabadság korlátozásának első 5 óráját követően az intézkedést foganatosító rendőri szerv gondoskodik a fogvatartott személy élelemmel történő ellátásáról.

Külön nem vizsgáltam az előállítás időtartamát, mivel megállapítottam magának az előállítás tényének alapjogsértő voltát. Ugyanakkor – ahogy arra e Jelentés „A vizsgálat megállapításai” c. rész 3. pontjában is felhívtam a figyelmet – az előállítás idejének számítása két szempontból is visszás volt: (1) az előállítás időtartama nem az illetékes szervhez való megérkezéstől kezdődik, továbbá (2) nem elegendő az intézkedés alá vont személy személyi szabadságának korlátozását pusztán formálisan megszüntetni, annak ténylegesen is meg kell történnie. Ennek megfelelően az előállítás ideje – ami valamikor 13 óra körül kezdődött és nem sokkal 18 óra 13 perc után ért véget – szűken ugyan, de meghaladta az 5 órát.

A panaszos tehát valóban nem kapott ellátást, ugyanakkor azt nem is kért (amelyet egyébként megerősít az a tény, hogy a panaszos saját bevallása szerint is visszautasította a szolgálatparancsnok felajánlását). Az élelemmel történő ellátás kötelezettsége azt jelenti, hogy az élelemmel történő ellátásnak a fogvatartott számára – az előállítás 5. óráját követően – elérhetőnek kell lennie, nem pedig azt, hogy akkor is meg kell kapnia, ha azt nem kéri.

Összességében tehát elmondható, hogy ugyan a személyi szabadság korlátozásának ideje valóban meghaladta az 5 órát, a panaszos nem kívánt élni az élelmezés lehetőségével, így e tekintetben nem sérült panaszos emberi méltóságához való alapvető joga.

7. A panaszos sérelmezte, hogy nem tájékoztatták őt megfelelően az intézkedés körülményeiről.

A panaszos álláspontja szerint az eljárás során nem adtak megfelelő tájékoztatást számára a jogairól, büntetőeljárás helyzetéről, a várható eljárási cselekményekről és azok várható időtartamáról, és a lehetséges jogkövetkezményekről. A panaszosnak a tanúként való meghallgatásáig semmilyen hivatalos információja nem volt arról, hogy miért intézkednek vele szemben, mi az előállításának pontos oka. A panaszos – saját megfogalmazása szerint – „lesokkolódott” az intézkedés során, így nem tudta azt kifogásolni, nem emlékszik, hogy milyen dokumentumokat írt alá, azoknak pedig mi volt a tartalma.

A Rendőrkapitányság által rendelkezésre bocsátott dokumentumok tanúsága szerint az intézkedő rendőrök megfelelő időben és megfelelő módon tájékoztatták a panaszost az intézkedés okáról, valamint arról, hogy őt lopás gyanúja miatt állítják elő a Rendőrkapitányságra, továbbá az intézkedés valamennyi eleme tekintetében – mind szóban, mind írásban – a szükséges mértékben, időben és módon, folyamatosan tájékoztatták a panaszost. A panaszos az intézkedés során nem jelezte, hogy a dokumentumok tartalmával, az abban foglaltakkal kapcsolatosan kérdése, felvetése, illetve panasza lenne.

E pontban „A vizsgálat megállapításai” c. részének 1. pontjában foglaltakon túli felvilágosítási adási kötelezettség teljesítése a vizsgálat tárgya.

Az Rtv. 24. §-ának (1) bekezdése második részének megfelelően a rendőr köteles a hozzáfordulónak a tőle elvárható felvilágosítást megadni.

Álláspontom szerint az Alaptörvény XXIV. cikkében deklarált tisztességes eljáráshoz, megfelelő ügyintézéshez való jog alapvető jogállami követelmény, amelynek megfelelően a jogok érvényesítése olyan eljárás keretében kell, hogy történjen, amely megfelelő biztosítékot jelent a törvényes és elfogulatlan állami döntésre. Természetes követelmény tehát a tisztességes eljáráshoz való jog érvényesülése egy demokratikus jogállam esetében, hiszen az egyes emberekkel szemben az állam természetétől fakadóan mindig erőfölényes pozícióban van. Ennek megfelelően szükséges, hogy az államhatalom nevében eljáró személyek minden esetben teljes körű tájékoztatást adjanak az eljárás alá vont személyeknek jogaik, kötelezettségeik, valamint az eljárás körülményei tekintetében.

A panaszosi és a rendőrségi álláspontok között ellentmondás feszül. Az vitán felül áll, hogy a panaszos valamennyi szükséges dokumentumot aláírt, ugyanakkor annak tisztázása, hogy a szükséges szóbeli tájékoztatás megfelelő volt-e, a rendelkezésre álló információk alapján nincs lehetőség, így e panaszelem tekintetében a panaszos tisztességes hatósági eljáráshoz, megfelelő ügyintézéshez való alapvető jogát érintő visszasság fennállásáról nem áll módomban állást foglalni.

8. A panaszos sérelmezte, hogy vele szemben a mb. bűnügyi osztályvezető elfogadhatatlan (lekezelő, megalázó, lekicsinylő) hangnemet alkalmazott.

A beadvány alapján a panaszos azt feltételezte, hogy őt a kapitányságvezető-helyettes igazoltatta, ő kommunikált vele elfogadhatatlan hangnemben, ám a rendelkezésre álló információk alapján a panasszal érintett rendőr a mb. bűnügyi osztályvezető volt.

A Rendőrkapitányság által rendelkezésre bocsátott dokumentumok tanúsága szerint az intézkedő rendőrök nyugodt, határozott hangnemben, az előírásokat betartva intézkedtek. A

határozott fellépésre azért volt szükség, mert a panaszos az intézkedés során flegmán, arrogánsan, idegesen viselkedett.

A panasz ezen eleme kapcsán felhívom a figyelmet az Rtv. 2. §-ában foglaltakra. Szükségesnek tartom kiemelni továbbá a Rendőri Hivatás Etikai Kódexét (a továbbiakban: Etikai Kódex), amely iránymutatásul szolgál a Rendőrség számára a rendőrök által követendő magatartás tekintetében. Az Etikai Kódex 1. pontjának második mondata a rendőrrre vonatkozóan előírja: *„Önként vállalt hivatásával szemben különleges társadalmi elvárások érvényesülnek, melyekre szolgálati viszonyának fennállása alatt mindvégig figyelemmel kell lennie”*. Az 5. pont szerint: *„[a] rendőr a ráruházott hatalom alkalmazása során megfontolt és mértéktartó, intézkedéseit előítéletektől és indulatoktól mentesen hajtja végre, kerüli a szükségtelen konfliktusok kialakítását. Nem alkalmaz [...] megalázó bánásmódot és ezt mástól sem tűri el”*. A 7. pont utolsó mondata szerint: *„[t]udatában van annak, hogy saját személyén keresztül az egész testület megítéléséért is felelős”*.

Indokoltnak tartom felidézni a korábbi Testület 64/2008. (VIII. 18.) sz. állásfoglalásában foglaltakat: *A „rendőri hivatást választóktól, főleg az Rtv.-ben is szereplő szolgálati feladatok ellátása során – ezen belül is első sorban akkor, amikor intézkedés közben az állampolgárokkal közvetlen kapcsolatba kerül – más állampolgárokénál magasabb erkölcsi tartás, fokozottabb türelmesség és tolerancia, körültekintő és mások számára példaértékű viselkedés várható el. Mindez adódik az Rtv. azon rendelkezéseiből, amelyek kiemelkedő közhatalmi jogosítványokkal ruházzák fel a rendőröket, így az államszervezetten belül kitüntetett pozícióba helyezve őket. Ezzel arányosan azonban az Rtv. és a Szolgálati Szabályzat szigorúbb követelményeket is támaszt velük szemben, és az ezeknek való megfelelést maradéktalanul megköveteli, a számonkérhetőség lehetőségeit is megteremtve”*.

Az Alkotmánybíróság megfogalmazása szerint az *„emberi méltósághoz való jog azt jelenti, hogy van az egyén autonómiájának, önrendelkezésének egy olyan mindenki más rendelkezése alól kivont magja, amelynél fogva – a klasszikus megfogalmazás szerint – az ember alany marad, s nem válhat eszközzé, vagy tárggyá”*. A szakirodalomban megoszlanak a vélemények arról, hogy milyen magatartások valósítják meg az ember tárgyként kezelését, ebben pedig a nemzetközi dokumentumok sem nyújtanak elegendő támpontot. A kínzás, embertelen, megalázó bánásmód vagy büntetés tilalma, mint az emberi méltóság sérelmének nevesítése sem ad e kérdésre önmagában választ. Egyes esetekben alapvetően negatív megközelítés alapján jelentik ki egyes konkrét magatartásokról, hogy azok sértik az emberi méltósághoz való alapvető jogot. [Lamm Vanda (szerk.): Emberi Jogi Enciklopédia. HVGORAC, Budapest, 2018.] Ahogy arra dr. Haraszi Margit Katalin *„a kínzás és az embertelen vagy megalázó bánásmód és büntetések tilalma az ENSZ és az Európa Tanács legfontosabb dokumentumaiban, valamint az állampolgári jogok országgyűlési biztosának tevékenységében”* című tanulmányában rávilágít, a megalázó bánásmód vagy büntetés lényege, hogy az érintettben olyan erős félelmet, lelki gyötrelmet és alsóbbrendűségi érzést okoz, ami alkalmas arra, hogy a testi és lelki ellenállását megtörje.

A panaszosi és a rendőrségi álláspontok között ellentmondás feszül, amely ellentmondást a rendelkezésre álló információk alapján feloldani nem lehet, így e panaszelem tekintetében a panaszos emberi méltóságát érintő visszásság fennállásáról nem áll módomban állást foglalni.

Intézkedési javaslataim az országos rendőrfőkapitány részére

A jelentésemben feltárt alapvető jogokkal összefüggő visszasságok jövőbeni megelőzése érdekében – az Ajb-t. 31. §-a (1) bekezdésének és az Rtv. 92. §-a (1) bekezdésének megfelelően – felkérem az Országos Rendőr-főkapitányság vezetőjét a következőkre:

1. E jelentés ismertetésével hívja fel az érintett szolgálati állomány figyelmét arra, hogy az Rtv. 33. §-ának (2) bekezdése szerinti **előállítás alkalmazása tekintetében a rendőr szabad belátása alapján hozott döntése nem lehet önkényes, az mindig a helyszínen értékelhető tények mérlegelésén kell, hogy alapuljon!** Az automatikusan alkalmazott előállítás abban az esetben is sérti az intézkedés alá vont személy személyi szabadságát, amikor egyébként a helyszínen értékelhető tények alapján lehetne igazolni az ő előállításának szükségességét.
2. Kérem, **hívja fel továbbá a figyelmet arra is, hogy a személyi szabadság korlátozását nem elég formálisan lezárni, annak ténylegesen is meg kell történnie!** Ellenkező esetben nem beszélhetünk az intézkedés alá vont személy szabadon bocsátásáról, hiszen személyi szabadságát továbbra is – immár törvényes felhatalmazás nélkül – korlátozzák. A személyi szabadság korlátozásának további lényeges eleme e körben, hogy az Rtv. 33. §-ának (3) bekezdés utolsó mondatának megfelelően **az előállítás időtartamát a rendőri intézkedés kezdetétől kell számítani, nem pedig az illetékes szervhez való megérkezéstől!**
3. Kérem, **hívja fel továbbá a figyelmet arra is, hogy az Rtv. 31. §-ának alkalmazása során** – ide nem értve az Rtv. 18. §-ának (4) bekezdése szerinti átvizsgálás esetét – **nincs lehetőség az intézkedés alá vont személy testének átvizsgálására!** Abban az esetben, ha az intézkedés alá vont személyt meztelenre vagy majdnem meztelenre vetkőztetik, a végrehajtott cselekmény egyértelműen motozásnak tekintendő, függetlenül attól, hogy az intézkedés alá vont személy testét egyébként megérintették-e vagy sem. **A törvényes felhatalmazás nélkül alkalmazott motozás mindenképpen a megalázó bánásmód alkotmányos tilalmába ütközik.**

Budapest, 2020. az elektronikus dátumbélyegző szerint